

Datum: 2022-06-17
Dnr 3.1-21/0085

Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 24 juni 2021 överlämnade Uppsala universitet ett ärende om oredlighet i forskning till nämnden. Överlämnandet har skett i enlighet med 6 § i lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

Misstanken riktas mot docent [REDACTED] och gäller plagiering. Följande tre texter misstänks innehålla plagiering:

- Ett skriftligt underlag till ett forskningsseminarium vid forskarens institution med titeln ”*Why Only Art Can Save Us Now: On the Demands of Political Activism*”. Seminariet hölls den 23 april 2021 och underlaget skickades ut till deltagarna innan seminariet.
- En publicerad artikel: [REDACTED] C. (2014). The Art to End All Arts. *The Nordic Journal of Aesthetics*, 23(46).
- En projektbeskrivning i en ansökan inskickad till Vetenskapsrådet med titeln ”*Konstens död*”. Ansökan är från mars 2021.

[REDACTED] tillbakavisar misstankarna om oredlighet i forskning. Han anför att de textstycken som påstås vara plagierade rör allmänna språkliga övertag och inte resonemang så som teser och argument. Han framför att han har vissa språkliga svårigheter och att han därför kan ha lånat onödigt många formuleringar.

Gällande den publicerade artikeln framför [REDACTED] att citattecken och fotnoter verkar ha fallit bort i texten. Han menar att detta borde ha åtgärdats. Han anför att brister inte påtalades vid granskning av artikeln.

Gällande projektbeskrivningen och det skriftliga underlaget till forskningsseminariet så menar [REDACTED] att de texterna är av en annan karaktär. Han menar att plagieringen i dessa fall hade varit allvarlig om han hade använt sig av någon annans material i sin

helhet eller i vida omfattning, men att så inte är fallet. Han framför även att han var tvungen att skriva dessa texter och genomföra seminariet enligt en arbetsplan han var ålagd att följa och att det fanns en tidspress.

Gällande projektansökan uppger han att han på grund av sina språkliga svårigheter brukar be om språkgranskning av sina texter, men att det inte fanns tid för det i detta fall. Han anför vidare att ansökan inte skickades för granskning i Urkund då han hade en kollega som granskade ansökan.

Gällande det skriftliga underlaget till seminariet medger [REDACTED] att textstycken är lånade men underställde syftet att diskutera olika positioner. Han menar att plagiatkontroll inte har gjorts då det bara var ett underlag för muntlig framställning. Han menar vidare att föredraget inte tog upp allt som stod i det skriftliga underlaget och att det heller inte begränsades till det skriftliga underlaget.

[REDACTED] framhåller sammanfattningsvis att det inte i någon av de tre anmälda texterna varit fråga om att avsiktligt använda andras texter och att de plagierade textstyckena inte rör resonemang så som tester eller argument.

Nämnden har inhämtat ett sakkunnigutlåtande i ärendet. Den sakkunniga¹ bedömer att de tre texterna innehåller plagiat då både andras idéer och ord har använts utan citattecken. Hon bedömer att textstyckena i [REDACTED] texter endast skiljer sig från originalkällorna genom att exempelvis tempus har ändrats, att några ord eller fraser har bytts ut mot synonymer eller utelämnats. Den sakkunniga bedömer att plagieringen är omfattande då den sträcker sig över många textstycken, omfattar flera olika originalkällor och återfinns i alla tre texterna. Hon menar vidare att det visar ett tydligt mönster i hur [REDACTED] behandlar andras texter.

Den sakkunniga menar att de plagierade textstyckena är skrivna på ett sätt som antyder att [REDACTED] förmedlar sina idéer eller tankar. Hon menar att det generellt inte framgår eller antyds att det kan röra sig om en omskrivning av andras idéer eller att [REDACTED] hänvisar till idéer som har utvecklats av andra.

Den sakkunniga menar vidare att de plagierade textstyckena generellt inte kan ses som att de representerar allmänkunskap eftersom ämnena och frågeställningarna är mycket specialiserade. Hon anger dock att vissa textstycken innehåller förklaringar av idéer som är allmänt kända eller som skulle kännas igen av läsare som är särskilt insatta i det specifika fältet. Den sakkunniga menar att dessa stycken fortfarande utgör plagieringar eftersom de saknar citattecken. Hon menar att även idéer som är allmänt kända inom ett forskningsområde kan förmedlas och förklaras på många sätt och inte exakt på samma sätt som i källtexterna. Hon bedömer att huvuddelen av de idéer som förklaras i texterna inte skulle räknas som allmänt kända inom forskningsområdet.

¹ Sonia Sedivy, professor, University of Toronto, Department of Philosophy

Gällande underlaget till seminariet anger den sakkunniga att standarden gällande god forskningssed inte skiljer sig mellan muntliga presentationer och skriftliga. Hon menar att man vid en muntlig framställan kan ange vad som är andras ord, och i ett skriftligt underlag ska det också anges. Gällande artikeln menar hon att det är osannolikt att fotnoter skulle ha försvunnit och det är också osannolikt att dessa skulle försvinna efter att författaren har fått läsa texten slutgiltigt inför publicering. Gällande forskningsansökan menar hon att det faktum att den övergripande idén är ens egen eller att man är i ett språkligt underläge inte kan anses utgöra giltiga ursäkter för plagiering.

Den sakkunniga anför slutligen att då små verbala eller grammatiska justeringar har gjorts i textstyckena så tyder det på att användningen av texter från andra författare måste vara avsiktlig. Den sakkunniga menar också att det är svårt att föreställa sig att en forskare vid ett stort universitet inte har kunskap om att användande av andras texter utan citattecken är plagiat och oredligt. Hon menar vidare att det i så fall bör anses grovt oaktsamt att i en sådan position inte ha den kunskapen om internationella normer gällande god forskningssed.

Motivering av beslut

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen). Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 § ”en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Planering, genomförande eller rapportering av forskning

De avvikelser som kan utgöra oredlighet i forskning ska enligt definitionen i 2 § lagen ha begåtts vid planering, genomförande eller rapportering av forskning. Formuleringen innebär enligt förarbetena att begreppet oredlighet avser avvikelser under hela forskningsprocessen.² Med rapportering avses både publicering och andra typer av offentliggöranden.³

Anmälan omfattar tre typer av texter. Artikeln är att betrakta som ett led i rapportering av forskning och forskningsansökan är att betrakta som ett led i planering av forskning. Seminariet var främst riktat till institutionens egna medarbetare men även forskare vid andra lärosäten i landet samt utomlands var inbjudna. Nämnden bedömer att underlaget till forskningsseminariet är att betrakta som ett led i genomförande eller rapportering av forskning. Samtliga tre texter ska därmed prövas av nämnden.

² Prop. 2018/19:58, s. 100.

³ Prop. 2018/19:58, s. 49.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet⁴.⁵ De redogörs också för i Vetenskapsrådets publikation God forskningssed⁶. Fabricering beskrivs, enligt förarbetena, ofta som att man hittar på resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga. Med förfalskning avses manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är motiverat. Slutligen är beskrivningen av plagiering att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁷

Nämnden bedömer liksom den sakkunniga att textstycken och meningar i de tre anmälda texterna är kopierade från andra källor med endast enstaka ord utbytta eller utelämnade och att citattecken samt källhänvisningar saknas. Nämnden bedömer således att de tre anmälda texterna innehåller plagiering.

Allvarlig avvikelse

Det är endast allvarliga avvikelser från god forskningssed som utgör oredlighet i forskning och som faller under nämndens prövning. Andra avvikelser hanteras i stället av forskningshuvudmännen själva enligt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100). I förarbetena till lagen anges att fabricering och förfalskning i princip alltid är allvarliga avvikelser från god forskningssed. Plagiering bör i vissa fall inte anses utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed, till exempel om det är fråga om en mindre förseelse vid ett enstaka tillfälle.⁸

Projektansökan innehåller tre textstycken som utgör plagiering. Referenser till den text där de plagierade styckena återfinns finns dock samlade i en annan del av ansökan. Citattecken saknas i dessa fall. Samtidigt finns källorna angivna, och de plagierade textstyckena är generella beskrivningar av Heideggers position samt hur estetik har utvecklats och inte bärande tankegångar som kan anses vara författarens. Därför anser nämnden att plagieringen i forskningsansökan inte är att se som en allvarlig avvikelse.

I artikeln och det skriftliga underlaget till forskningsseminariet bedömer nämnden att det är fråga om plagiering i stor omfattning vid flera tillfällen och att det därmed är fråga om en allvarlig avvikelse.

Uppsåt eller grov oaktsamhet

Enligt 2 § i lagen krävs att den allvarliga avvikelsen från god forskningssed begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet för att det ska vara fråga om oredlighet i

⁴ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

⁵ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁶ God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2017, kap. 8.

⁷ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁸ Prop. 2018/19:58, s. 100.

forskning. Uppsåt innebär enligt förarbetena att forskaren ska ha förstått vad han eller hon har gjort medan oaktsamhet innebär att forskaren i vart fall borde ha förstått detta. Grov oaktsamhet kräver att agerandet framstår som särskilt allvarligt eller klandervärt. Förbiseenden, slarv eller missförstånd bör som regel inte betraktas som grov oaktsamhet enligt förarbetena.⁹

Sedan den 1 januari 2020 är forskarens ansvar att följa god forskningssed i sin forskning författningsreglerat enligt 4 §. Hur långtgående ett sådant ansvar kan eller ska vara måste prövas och bedömas i varje enskilt fall.

Gällande det skriftliga underlaget till seminariet anför [REDACTED] att han ansett att den texten är av en annan karaktär och att det inte har funnits något uppsåt från hans sida. Han menar att han endast sett texten som ett underlag till en muntlig presentation och att syftet med presentationen var att diskutera olika filosofiska positioner. [REDACTED] menar vidare att han hade skrivit om texten mer om den skulle publiceras. Han har även framfört att han var under tidspress på grund av en arbetsplan han var ålagd att följa.

Med utgångspunkt i [REDACTED] förklaringar om hur han har sett på texten som utgjort underlag till seminariet bedömer nämnden att plagieringen i detta fall kan anses bero på förbiseenden eller missförstånd. Nämnden bedömer därför att [REDACTED] agerande inte är att se som grovt oaktsamt när det gäller plagieringen i det skriftliga underlaget till seminariet.

Gällande artikeln medger [REDACTED] i sitt yttrande att det saknas fotnoter och citattecken i artikeln, men att dessa utelämnats på grund av slarv eller misstag och inte med uppsåt att framställa andras idéer som sina egna.

[REDACTED] är att se som en erfaren forskare som förväntas ha kunskap om hur källhänvisning och korrekt citering ska ske enligt god forskningssed. [REDACTED] har framfört att han har vissa språkliga svårigheter och att han med anledning av det har för vana att plagieringsgranska sina texter, detta har han dock inte gjort i det aktuella fallet. Nämnden bedömer att plagieringen i artikeln är så pass omfattande att det inte kan anses bero på förbiseenden, slarv eller missförstånd utan måste anses vara särskilt klandervärt. Sammantaget bedömer nämnden att [REDACTED] har agerat grovt oaktsamt i artikeln.

Nämnden finner därför att [REDACTED] har gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

⁹ Prop. 2018/19:58, s. 50-51, 100.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av handläggaren Dorota Green.

Thomas Bull
Ordförande

Dorota Green
Handläggare